

Velferðarnefnd Alþingis

Norðurlandi vestra, 30. september 2026

Efni: Tillaga til þingsályktunar um stefnu og framkvæmdaáætlun um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna til ársins 2030, 75. mál á 158. löggjafarþingi

Samþætt og snemmtæk þjónusta við börn og fjölskyldur þeirra er ein af grunnforsendum þess að byggðarlög séu eftirsóknarverðir búsetukostir. Í dreifbýlum landshlutum, þar sem vegalengdir eru miklar og sérfræðiþjónusta oft langt að sækja, skiptir skýrt skipulag og góð samvinna þjónustuveitenda ríkis og sveitarfélaga sérstaklega miklu máli.

Stjórn Samtaka sveitarfélaga á Norðurlandi vestra (SSNV) fagnar því að tillaga um stefnu og framkvæmdaáætlun um farsæld barna sé lögð fram að nýju. Stjórnin tekur undir framtíðarsýn og stoðir stefnunnar. Stjórn SSNV gerir þó athugasemd við að ekki hafi verið brugðist við sameiginlegri umsögn landshlutasamtaka sveitarfélaga um fyrri útgáfu tillögunnar (579. mál á 157. löggjafarþingi) um fjármögnun svæðisbundinna farsældarráða.

Svæðisbundin farsældarráð (aðgerð 12)

Landshlutasamtökin átta hafa frá hausti 2024, á grundvelli samnings við mennta- og barnamálaráðuneytið, unnið að stofnun og uppbyggingu svæðisbundinna farsældarráða. Öll ráðin hafa verið stofnuð. Í sameiginlegri umsögn landshlutasamtakanna frá 15. apríl 2026, sem SSNV stóð að, var lögð áhersla á að tryggja þyrfti áframhaldandi fjármagn til starfa verkefnastjóra farsældarráða að loknu samningstímabilinu.

Í greinargerð með tillögunni segir að í umsögnum um fyrri útgáfu hennar hafi ekki verið kallað eftir breytingum. Stjórn SSNV bendir á að í sameiginlegri umsögn landshlutasamtakanna var sett fram skýr tillaga um áframhaldandi fjármögnun. Aðgerð 12 er óbreytt: hún tekur aðeins til ársins 2027 og miðar að því að „skilgreindar verði leiðir“ til áframhaldandi stuðnings. Þar er engin skuldbinding um fjármögnun.

Samkvæmt lögum nr. 86/2021 eiga farsældarráðin að gera áætlun til fjögurra ára um svæðisbundna forgangsörðun aðgerða. Sú vinna getur fyrst hafist þegar stefnan hefur verið samþykkt, eins og fram kemur í kafla 5.12 í greinargerð. Það gengur ekki upp að stuðningur við ráðin sé aðeins tryggður fyrir árið 2027 þegar framkvæmd áætlananna nær fram til 2030. Á fámönnum svæðum eins og Norðurlandi vestra hafa einstök sveitarfélög ekki burði til að halda utan um svæðisbundið samstarf af þessu tagi án sameiginlegs verkefnastjóra.

Stjórn SSNV leggur því til að tímabil aðgerðar 12 verði 2027–2030 og að í henni verði kveðið á um fjármögnun verkefnastjóra farsældarráða í hverjum landshluta með samningum við landshlutasamtök sveitarfélaga.

Jafnræði óháð búsetu

Stjórn SSNV fagnar því að jafnræði sé fyrsta stoð stefnunnar. Hvorki í stefnunni né framkvæmdaáætluninni er þó fjallað um búsetu eða sérstöðu dreifbýlis. Í aðgerð 1 er fyrst og fremst horft til barna með fjölbreyttan tungumála- og menningarbakgrunn, barna frá tekjulágum heimilum og barna með fötlun. Börn í dreifðum byggðum á Norðurlandi vestra þurfa oft að sækja sérfræðiþjónustu um langan veg, og búsetan getur því í sjálfu sér verið hindrun í aðgengi.

Stjórn SSNV leggur til að í aðgerðum 1 og 7 verði búseta sérstaklega greind sem þáttur í aðgengi barna að þjónustu og að kortlagning biðlista sýni stöðuna eftir landshlutum. Þá verði horft til þess að fjarþjónusta og þjónusta í nærumhverfi geti brúað bilið þar sem það á við.

Fjármögnun og kostnaður sveitarfélaga

Samkvæmt kafla 4 í greinargerð er gert ráð fyrir um 820,2 millj. kr. til aðgerða á tímabilinu 2027–2030. Þar af eru 520 millj. kr. ætlaðar svæðisstöðvum íþróttahéraða en allt að 300,2 millj. kr. skiptast á allar aðrar aðgerðir, þ.m.t. farsældarráðin. Ekki kemur fram hve mikið er ætlað farsældarráðunum.

Í matinu er heldur ekki fjallað um kostnað sveitarfélaga, þótt þau beri meginhluta þjónustunnar og innleiðingar laganna, m.a. í gegnum starf tengiliða og málstjóra. Samband íslenskra sveitarfélaga lagði áður áherslu á að aðgerðir yrðu kostnaðarmetnar. Stjórn SSNV tekur undir það og leggur til að unnið verði mat á fjárhagslegum áhrifum á sveitarfélög í samræmi við 129. gr. sveitarstjórnarlaga. Fjármagn og ábyrgð verða að fylgjast að.

Stjórn SSNV leggur því höfuðáherslu á:

- að aðgerð 12 nái yfir allt tímabilið 2027–2030 og að fjármögnun verkefnastjóra farsældarráða verði tryggð með samningum við landshlutasamtök,
- að búseta verði greind sérstaklega sem þáttur í aðgengi barna að þjónustu, þ.m.t. við kortlagningu biðlista,
- og að kostnaður sveitarfélaga vegna innleiðingar verði metinn og fjármagnaður.

Farsældarráðin eru það verkfæri sem tryggir að stefnan nái til allra landshluta. Með þessum breytingum getur hún stuðlað að því að börn á Norðurlandi vestra sitji við sama borð og önnur börn þegar kemur að snemmtækum stuðningi og samþættri þjónustu.

F. h. stjórnar Samtaka sveitarfélaga á Norðurlandi vestra

Sveinbjörg Rut Pétursdóttir,
Framkvæmdastjóri